

ter facere, neque veller. RABA. Mytice, autem, sicut in duobus cæcis signatus est uterque populus Iudeorum & gentium, ita in homine muto & dæmoniaco, generaliter signatum est omne genus humanum. HILA. Vel in muto, & lundo & demoniaco gentium plebs indigua totius salutis infertur. omnibus enim quodique mala circumstella, totius corporis virtutis implicatur.

REMI. Gentilis enim populus mutus erat, quia in confusione veræ fidei, & in laude sui creatoris os aperte non poterat: sive quia mutus idolis cultum impenderat, & illis factus erat. Dæmoniacus erat, quia per morte infidelitatis diaboli imperij subditus erat. HILA. De autem cognitione superstitutionum omnium vesania effugata, & visus & auditus & sermo salutis inuehitur. HIERO. Sicut enim cæci lumen suum ad loquendam lingua luxatur, ut constitueretur eum quem ante denegabat. In turba autem admirante confessio nationum est. Pharetri autem per suam calumniam usque hodie Iudeorum infidelitatem demonstrant. HILA. Administratione autem turbæ talis confessio subsecuta est. Nunquam apparuit sic in Israel, quia is cui per legem nihil opis afferri potuit, ut virtute saluator. REMI. Illi vero qui murum fana dum domino obulerunt, intelliguntur apostoli predicatoris, qui aspectibus diuina pietatis gentilem populum saluandum obtulerunt. AVGVST. Con. Euang. Quod autem hic dictum de duobus cæcis, & dæmonio muto, folius Matthæus posuit.

Lib. 2. c. 29. Illi duo cæci de quibus alij narrant non sunt isti, sed tamē simile factum est, ita ut si ipse Matthæus non eriam illi facti meminisset, posset putari hoc quod nunc narrat, dictum sufficere etiam ab aliis duobus. Quid commendare memorie diligenter debemus eis quidam facta similia, quod probatur non esse idem. Cum ipse euangelista virutem commemorat, ut si quando talia singula, apud tingulos inueniremus, atque in eis contrarium, quod soli non possunt nobis, non est factum idem, sed aliud simile, vel similiter factum.

h. C. H. Y. Noluit dominus ipso facto redargere accusacionem Pharetrorum dicentium. In principe dæmoniorum ejicit dæmonia. 3 demon enim cœtiūm patius non beneficet, sed nec eis qui eum inhonorant. Dominus autem contrarium facit, qui potiū coniunctū & contumelias non solum non punit, sed etiam nec increpavit, quinimō beneficia præfuit. vnde sequitur. Et cir cui. Iesus omnes ciui. & castel. In quo erudit nos accusatoribus nostris retribuere non accusations, sed beneficia. Qui enim post accusationem defensit a beneficio, monstrat quoniam propter horum laudem beneficet. Si vero propter Deum beneficis conferuis, quicquid illi fecerint, sive beneficiis, vt maior sit merces. HIERO. Vides autem q. equaliter & vicis & viribus, & castellis, id est & magnis & paruis euangelium predicatorum, ut non consideraret nobilium potentiam, sed salutem credentium. Sequit. Do. in syna. eorum, hoc scilicet habens operis, quod mandauit pater & hanc cœsiūm, ut doctriina saluos faceret infideles. Docebat autem in syna. Euang. Regni, vnde sequitur. Et præde. euang. Regni. REMI. Intelligentium est dei. Q. namis enim annunciant bona temporalia, tamen non dicitur euangelium. Hinc est q. lex non nominatur euangelium, quia sive obseruatoribus non promitebat bona celestia, sed terrena. Post predicationem autem & doctrinam curabat omnem languorem & omnem infirmitatem, ut sive sermo non fuerat, ut persuaderet. vnde sequitur. Curans omnem languorem & omnem infirmitatem quod de ipso proprio dicitur, nihil quippe ei impossibile est. GLO. Languorem vocat diuturnam infirmitatem, infirmitatem autem leves morbos. REMI. Scindens est autem, quia illas quos corpore sanabat forinsecus, mente sanabat intrinsecus. Alij vero hoc facere non possunt sua potestate, sed per dei gratiam. CHRY. Non autem in hoc stat Christi bonitas, sed & aliam prouidentiam circa eos ostendit, vifera misericordia circa eos expandens. vnde sequitur. Videns autem turbas, misertus est eis. REMI. Per quod officium boni pastoris magis quam mercennarii in se Christus ostendit. Quare autem miserus sit subiungit. Quia erant vexati & iacētes, sicut oues non ha. pa. Vexati quidem a dæmonibus, sive quia a diversis infirmitatibus & languoribus erant attriti. RABA. Vel vexati per diuersos errores, & iacentes, id est torpes non valentes surgere, & cum haberent pastores, erant quasi

non haberent pastorem. C. H. Y. Hæc principum Iudeorum erat accusatio, quoniam pastores existentes, ea quæ luporum erat ostendebant, non solum enim non emendabant multitudinem, sed & nocebant eorum profectum. Illi enim admirantibus & dicentibus, Numquam apparuit ita in Israel, econtrario dicebant. Quodique

rate sunt turbæ dientes. Nunquam apparuit sic in Israel. Pharisæi autem dicebant principi dæmoniorum ejicit dæmones.

C A P. X.

T conuocatis duodecim discipulis suis dedit illis potestatē spiri-

tuum immundorum, vt ejicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem. REMI. In quo aperte demonstratur, quia vexatio turbarum non fuit tantum vixit, sed varia, & hoc est miseri tur-

bis, date discipulis potestatē spiri- testatē curandi, & sanandi eas. HIERO. Benignus enim & clemens dominus, ac magister non inuidet seruos, atque discipulis virtutes suas, & sicut ipse curauerat omnem languorem, & infirmitatem, apostolis quoque suis tribuit potestatē, ut curerent omnem languorem & omnem infirmitatem. Sed multa differencia est inter habere & tribuire, donare & accipere. Ita quodcumque agit, potestate domini agit, illi siquid faciunt imbecillitatem suam & virtutem domini confitentur dicentes. In nomine Iesu surge & ambula. Catalogus autem apostolorum ponitur, ut extra hos, qui pleroq; apostoli sunt excludantur, vnde sequitur. Duodecim autem apostolorum nomina sunt hec. Primus Simon qui vocatur Petrus, & Andreas frater eius. Ordinem quidem apostolorum & meritum vñsciuque illius sunt distribuire, qui cordis archa na rimator. Primus scribitur Simon cognomine Petrus, ad distinctionem alterius Simonis qui appellatur Chananeus de vico Galilee. Chananeus vbi dominus aquas concurrit in vñnum. RABA. Idem est autem Graecus sive latine Petrus, quod Syriac Cephas, & in vñrae lingua nomen a petra deriuat. Nec dubium quin illa de qua Paulus ait: Petrus autem erat Christus. REMI. Fuerunt autem nonnulli qui in hoc nomine Greco, scilicet atque latino quod est Petrus, quærentes Hebraicæ lingue interpretationem dixerunt, q. interpretantur discalciator, fuis dissoluens, vel agnoscens. Sed illi qui hoc dicunt, dubius tenentur con-

I Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus. Simon interpretatur obediens. Obediunt. n. verbis Andrei, & cum eo venit ad Christum, sive quia obediunt præcepto autem, Apud Hebreos litera. Prima est ex proprietate Hebraicæ linguae, in qua p. non exprimit, sed loco eius p. ponitur. Vnde Philum dicunt Philum. Secunda ex interpretatione euangelistæ, qui narrat dominum p. i me dixisse Tu vocaberis Cephas, & ipse de suo addit. quod interpre- tatur Petrus

dam pullos debiles ad volandum eos inducens. G R E G. in Ho. F Gra-
Ho. 4.5 cuā. Vel quia prius soli Iudea voluit, & postmodum gentibus prædi- dicē.
care, quatenus redemptoris nostri prædictio a propriis repulsa gentiles populos quasi extraneos quereret. Erat etiam tunc qui- dam qui de Iudea vocandi essent, & de gentilibus vocandi nō es- sent, qui nec ad vitam reparari mererentur, nec tamen grauius de contempta prædictio ne iudicari. H I L A. Legis etiam lectio ob- tinere priuilegiū euau- gelii debebat, hoc mi- nus Israel sceleris sui excusationem habitu- rus, & plus sedulitatis in admonitione sensisset. C H R Y S. Item ne astimarent, quia Christo conuiciabantur, & dæmoniacum eū vocabant, & propter hoc eos odio haberet, primum eos emendare studuit, & ab omnibus alijs discipulos adducens, eis medicos & doctores mittit, & hon. solum prohibuit aliis annuciare antequam Iudix, sed neque viam que ad gentes fert pertingere concedebat: quod signat cum dicit. { In via gentium, ne abieritis. } Et quia Sa- maritani contrarij erant Iudeis, quamuis facilioes essent, vt conuerterentur ad fidem, tamen neque Samaritanis priusquam Iudeis prædicari pmisit, vnde dicit. { Et in ciuitate sana, ne intrauerit. } G L O. Samaritani quidem fuerunt gentiles dimissi in terra Is- rael a rege assyriorum post captiuitatem ab eo factam, & multis pe- nitus coacti ad Iudaismum sunt conuersi, circumcisionem, & quia que libros Moysi recipientes, cetera vero omnino abhorrentes, vnde Iudei samaritanis non coutebantur. C H R Y S O S T. Ab his ergo discipulos auertens ad filios Israel mittit, quos oues per- cutes vocat, non abscondentes, vndiq; veniam eis excogitans, & attrahens eorum mentem. H I L A. Qui tamen licet oues vocē tur, in Christum luporum ac viperarum linguis & fauicibus sequie- runt. H I E R O. Iuxta tropologiam vero præcipitur nobis q. Christi censemur nomine, ne in viam gentium, & hæreticorū am- bulemus errorem, vt quorum religio separata est, separetur, & vita. G L O. Postquam autem docuit eos quo eant, insinuat qd prædicent, vnde subditur. { Eentes autem prædicare dicentes, qd appropinquabit regnum cœlorum. } R A B A. Hic appropinquat dicitur regnum cœlorum per collaram nobis fidem inuisibilis creatoris, non aliqua motione electorum. Recte autem colli vocan- tur sancti, qui deum fide retinet & diligunt charitate. C R H Y. in Hom. Vides mysterij magnitudinem, vides apostolorum digni- tatem, nihil sensibile præcipiuntur dicere, vt Moses, & prophetæ, sed noua quadam & inopinata. Illi, n. terrena bona prædicauerūt, hi autem regnum cœlorum, & omnia que illuc sunt bona. G R E. in Hom. Adiuncta sunt aut̄ p̄dicatoribus sanctis miracula, vt fidē verbis daret virtus ostensa, & noua faceret qui noua prædicaret vnde sequitur. { Infirmos curate, mortuos suscitare, leprosos mun- date, dæmones ejicite. } H I E R . Ne enim hominibus rustica- nis & absque eloquij venustate indoctis & illiteratis nemo crede- ret pollicentibus regna cœlorum, dat potestatem prædicta facien- di, vt magnitudinem promisorum probet magnitudo signorum. H I L A. Tota autem virtutis dominica potestas in apostolis refertur, vt qui in Adā imagine & similitudine dei erant figurati, nunc perfectam Christi imaginem fortiuntur, & quicquid malo- rum Adę corpori satanæ infin̄tus, intulerat, hoc rursum ipsi de communione dominica potestatis emendet. G R E G. in Hom. Hæc autem signa in exordio ecclesiæ necessaria fuerunt, vt enim fides cresceret, creditum miraculis erat nutrienda. C H R Y. Postea autem steterunt reuerentia fidei vbique plantata. Si autem & postea facta sunt, pauca & rara fuerunt, consuetudo n. est deo ta- lia facere cum aucta fuerint mala, tunc enim suam demonstrat po- tentiā. G R E G. in Hom. Sancta tamen ecclesia quotidie spiritu liter facit, quod tūc per apostolos corporaliter faciebat, quæ nimis rum tanto maiora sunt, quanto per hæc nō corpora, sed animæ suscitantur. R E M I. Infirmi quippe sunt ignavi, qui non ha- bent vires bene viuendi. Leprosi sunt immundi opere vel delecta- tione carnali. Mortui sunt, qui opera mortis agunt, dæmoniaci sunt, qui in potestate diaboli sunt redacti. H I E R O. Et quia semper dona spiritalia si merces media sit, viliora fiunt adiungitur, auaritia condemnatio cum subdit. { Gratias accepisti, gratis da- te } qd. Ego magister & dominus absque precio vobis hoc tribui ergo & vos sine precio date. G L O. Hoc autem dicit ne Iudas, qui loculos habebat de prædicta potestate pecuniam congregare vellit, damnans, et hic perfidiam simoniæ hæreses. GREGO. in Hom. Preficiebat namque nonnullos donum accepti spiritus in usum negociationis infletere, & miraculorum signa ad auaritia obsequium declinare. C H R Y. Vide autem qualiter morum diligentiam non minus habet quam signorum, monstrans quoniam signa sine his nihil sunt. Et n. superbiam eorum comprimit dices.

Gratis accepisti, & ab amore pecuniarum mundos esse præparat dicens. Gratis date. Vel vt non videatur eorum esse beneficium ait, Gratis accepisti. q.d. nihil vos de vestro largimini suscipientibus neque enim mercede hoc accepisti, neque laborantes in ea gratia gratis. n. accepisti, ita igitur alijs date, neque enim est condignum precium eorum inuenire.

c T C H R Quia Hom. 33. spiritualium mercationem supra dominus prohibuerat, consequenter radicem omnium malorum euelens ait. {Nolite possedere aurum; neq; argentum,} H I E R O. Si enim sic prædicant ut precium nō accipiant, superflua est auri & argenti nummorumque possessio. Nā si hæc habuissent videbantur non causa salutis hominum, sed causa lucri prædicare. C H R Y. Per hoc ergo præceptum primo quidem discipulos facit non esse suspectos. Secundo ab omni eos liberat sollicitudine, vt vacationem omnem tribuant verbo dei. Tertio docet eos suam virtutem. Hoc nempe eis postea dixit. Nū quid aliquid defuit vobis, quando misi vos sine fæculo & pera? H I E R O. Qui autem diuitias detruncauerat, quæ per aurum & argentum & es signantur, propemodum & vita necessaria amputat, vt apostoli doctores verę religionis qui instituebant omnia dei prouidentia gubernari, seipso ostenderent nihil cogitare de crastino. GLO. Vnde addit. {Neque pecuniam in zonis vestris.} Duo enim sunt genera necessariorum, vnum quo emuntur necessaria, quod intelligitur per pecuniam in zonis, aliud ipsa necessaria, quod intelligitur per peram. HIERO. Per hoc autem quod dicit. {Neque peram in via} arguit philosophos qui vulgo appellatur Bætropèta, & contemptores seculi & omnia pro nihilo ducentes, cellarium secum vehant. Sequitur. {Neque duas tunicas.} In duabus tunicis duplex mihi videtur innuere vestimentum, nō q; in locis scythicæ & glaciali rigentibus, vna quis tunica debeat esse contentus, sed q; in tunica vestimentum intelligamus, ne alio vestiti, aliud nobis futurorum timore reseruemus. Sequitur. {Neque calciamenta.} Et plato etiam præcipit illas duas corporis sumitates non esse velandas, nec assuefieri debere mollitiae capitis, & pedum, cum enim hæc habuerint firmitatem, cetera robustiora sunt. Sequitur. {neque virgam} Qui enim domini habemus auxilium, baculi præsidium cur queramus? R E M I. Ostendit etiam dominus his verbis, quia sancti prædicatores reuocati sunt ad pri mi hominis dignitatem, qui quamdiu cælestes possedit thesauros, ista non cœcupiuit, sed mox vt peccando illa amisit, ista desiderare cœpit. C H R Y. in Hom. Fœlix autem est ista commutatio. nā pro auro & argento & huiusmodi acceperunt potestate curandi infirmos, suscitandi mortuos, & alia huiusmodi, vnde non a principio dixit eis. Non possideatis aurum vel argentum, sed quando dixerat, Leprosos mundate, dæmones ejuscite. Ex quo patet q; angelos eos ex hominibus, vt ita dicam constituit, ab omni soluens vitæ huius sollicitudinem: vt vna sola detineant cura, quæ est doctrina. a qua & eos soluit dicens. Ne solliciti sis quid loquamini. quare quod videtur esse valde onerosum & graue: hoc maxime leue eis ostendit & facile. Nihil enim est ita iocundum vt a cura & sollicitudine erutum esse, & maxime cum possibile fuerit ab hac erutus in nullo minorari deo præsente & pro omnibus nobis effeto. HIERO. Et quia nudos quadammodo & expeditos ad prædicandum apostolos miserat, & dura videbatur esse conditio magistrorum, seueritatem præcepti sequenti sententia temperavit dicens. {Dignus est enim operarius cibo suo} q; d. Tantum accipite quantum in vestitu & viatu vobis necessarium est, vnde apostolus. Habentes viatum & vestitum, his contenti simus, & alibi. Communicet his qui catechizant ei, qui se catechizat in omnibus bonis, vt quorum discipuli metunt spiritualia, consortes faciant eos carnalium suorum non in avaritiam, sed in necessitatem. C H R Y. A discipulis autem apostolos cibari oportebat, vt neque ipsi magna saperent, aduersus eos qui docebantur, sicut omnia prebentes & nihil accipientes, neque rursus illi abscedant quasi ab his despeti. Deinde vt non dicant apostoli. Mendicantes ergo nos iubet vivere, & in hoc verecundarentur, monstrat hoc eis debitum esse, operarios eos esse vocans, & quod datur mercedem appellans, non enim quia apostolorum in sermonibus operatio erat extimare debebant paruum esse beneficium quod præstabant, & ideo dicit. Dignus est operarius cibo suo. Hoc autem dixit, non quidem ostendens tanto precio apostolicos dignos esse labores, sed apostolis legendum inducens & tribuentibus suadens, quia quod ab ipsis datur, debitum est. A V G V S T. de ba. paruu. Non ergo est verale euangelium, vt pro temporalibus prædictetur. Si enim sic vendunt magnam rem vili vendunt. Accipiant ergo prædicatores sufficiationem necessitatis a populo, mercedem dispensationis a deo. Nō

M V B A H C A P V T X.

40

enim: populo redditur quasi merces illis qui sibi in charitate euā gelū seruiunt, sed tanquam stipendium datur, quo vt possint labo rare pascantur. AV G. de Con. Euā. Vel aliter. Cum dixerat dominus apostolis. Nolite possidere aurum, continuo subiecit. Dignus est operarius cibo suo. vnde fatis ostendit, cur eos possidere hoc ac ferre noluerint,

Lib. 2. c. 30.

nō quōd necessaria nō fint sustentationi hū ius vitæ, sed quia sic eos mittebat, vt eis hoc deberi demaret ab illis q̄bus euāgeliū credentibus annun- ciarent, tanquam sti- pendia militantibus. Apparet autem hic non præcepisse dominum, ita tanquam euāgelice viuere aliunde non debeant, quām eis præbentibus quibus annunciant euāgelium. Alioquin contra hoc præceptum fecit Paulus, qui vīctum de manuū suarum labōribus transiugabat, sed appetat potestatē dedisse apostolis domum in qua starent sibi ista debere. Cum autem a domino aliquid imperatur, nisi fiat, inobedientiē culpa est, cum ariem a domino potestas datur, licet cuique non vti & tamquam de suo iure recēdere. Hoc ergo ordinans dominus, q̄ qui euāgelium annunciant de euāgeliō viuant, illa apostolis loquebatur, vt securi non possiderent, neque portarent huic vita necessaria, nec magna, nec minima, ideo posuit. {Nec virgā,} ostendens a fide libis suis omnia deberi ministris suis nulla superflua requirentibus. Hanc ergo potestatē virgē nomine significauit, cum dixit se cundum Marcum, nequid tollerent in via nisi virgam tantū. Sed & calciamenta cum dicit Matthæus in via non esse portanda, curā prohibuit, quæ ideo portanda cogitantur ne defint, hoc de duabus tunicis intelligendum est, ne quīquam eorum præter eā quā esset induitus, aliam portandam putaret, sollicitus ne opus esset cum ex potestate illa possit accipere. Proinde Marcus dicendo calciari eos sandalijs vel soleis, aliquid hoc calciamentum mystice significatio nis habere admetet, vt pes neque tectus sit desuper neque nudus ad terram, id est non occultetur euāgelium, nec terrenis commo dis innitantur. Et q̄ non portari duas tunicas, sed expressius indui prohibet, moner non dupliciter, sed simpliciter ambulare, ita domum omnia dixisse nullo modo dubitandum est, partim pro prie, partim figurare. Sed euāgelistas alia istum, alia illum inseruissē scriptis suis. Quisquis autem putat non potuisse dominum in uno sermone quēdam figurare, quēdam propriē ponere eloq̄, extera eius inspiciat, & videbit quām temere, atque ineruditē arbitretur. Quia enim dominus moner, vt nesciat sinistra quid facit dextra, ipsas eleemosynas, & quicquid hic aliud præcipit, figurare accipiendum putabit. HIERO. Hæc historice dixerimus, cetera secundum anagogem, non licet magistris aurum & argentum & pecuniam quā in zonis est possidere. Aurum s̄pē legimus, p̄ sensu, argenteū pro sermone, p̄ pro voce. hæc non licet vobis ab aliis accipere, sed data a domino possidere, neque hereticorum, & philosophorum peruersaque doctrinæ suscipere disciplinas.

HILA. Quia vero zona ministerii apparatus est & ad effica ciam operis præcinctio, per hoc q̄ eris in zona inhibetur possessio ne quid in ministerio venale sit admoneatur. Admonemur etiam nec peram habere in via, curam scilicet secularis substantiae relin quendam, quia omnis thesaurus in terra perniciosus est cordi illuc futuro vbi condatur thesaurus. Dicit autem. Non duas tunicas. sufficit eoim nobis semel Christus indutus, neue post intelligentiam ueram, altera deinceps, vel hæresis, vel legis ueste induamus. Non calciamenta, quia in sancta terra peccatorum spinis, atque a culeis non obseissa, vt Moysi dictum est, nudis pedibus statuti, admonemur non alium gressus nostri habere, quām quem accepim⁹ a Christo paratū. HIERO. Vel docet dñs pedes nostros mortiferis vinculis non alligari, sed sanctam terram ingredientes esse nudos, neque habere virgam quā vertatur in colubrum, neque in aliquo præsidio carnis inniti, quia huiusmodi virga, & baculus arundineus est quem si paululum præsseris frangitur, & manum transforat incubentis. HILA. Potestatis aut hefternæ iure nō sumus indigni habentes virgam de radice Iesse.

d C R Y. in Mom. Quia dixerat superius dominus. Dignus est operarius cibo suo, ne credere propter hoc omnium eis ianuam aperire, multam diligenter hic iubet facere de hospite eligendo. vnde dicitur. {In quamcumque ciuitatem, aut castellum in traueritis, interrogate quis in ea dignus sit.} HIERO. Apostoli nouam introeuentes vibem scire non poterant quis qualis es set, ergo fama hospes eligendus est populi & iudicio vicinorum, ne predicatoris dignitas, suscipientis infamia deturpetur. C R Y. in Ho. Qualiter ergo ipse Christus apud publicanū manebat? quia scilicet dignus effectus erat ex conuersione, hoc etiam non so lum in gloriam eis proderat, sed in cibationem. Si enim dignus est omnino dabit cibum, & maxime cum nihil amplius necessariis pe teretur. Intende autem qualiter omnibus eos denudans, omnia eis dedit, permittens in dominis eorum qui docebantur manere. Ita enim & ipsi a sollicitudinibus eruebantur, & aliis suadabant, quoniam propter eorum aduenerant salutem solam, in hoc q̄ nihil deferebat & nihil am plus necessariis expe tebant. Et non ad omnes simpliciter intro ibat, non enim signis solum volebat eos claraos apparere, sed magis virtute. Nihil autem ita virtutem desi gnat, sicut non super fluis vti. HIERO.

B Hospes vnu etiam eligitur non tribuens beneficium ei qui apud se mansurus est, sed accipiens: hic enim dicitur quis in ea dignus sit, vt magis se nouerit accipere gratiam quā dare. C R Y. in Ho. Intende autem quia nondum omnia eis tribuit, neque enim eis largitur, vt sciant quis sit dignus, sed iubet scrutari, non solum autem dignos iubet querere, sed neque de domo in domum trāsmutari, cum subdit. {Et ibi mā donec exeatisti ut neque suscipientem contristent, neque ipsi opinionem accipiant leuitatis aut gu lę. A M B R O. super Lucam. Non ergo ociose domus, quam ingrediantur apostoli eligenda discernitur, vt mutandi hospitii cau sa non suppetat, non tamen eadem cautio receptori mandatur, ne dum hospes eligitur, hospitalitas minuatur. Sequitur. {Intrantes autem in domum, salutare eam dicentes. Pax huic domui.} G L O. q. diceret. Pacem hospiti p̄camini, vt sopiaitur omnis re pugnantia contra veritatem. HIERO. In hoc etiam occulte salutationē hebræi, ac syri sermonis expressit. Quid enim grece dī chiere, & latine Ave, hoc hebraico syroque sermone appellatur salutationē hebræi, sive samalach. i. pax tecum. Quid aut p̄cipit tale est. In troeuntes aut pacē imprecamini hospiti, & quantū in vobis est di scordia bella sedate. Sinautē orta fuerit contradic̄tio vos mercedē habebitis de illata pace, illi qui habere noluerunt, bellum posside bunt. vnde sequitur. {Et siquidem fu. do. il. di. ve. pax vestra super eam, si autem non fuerit digna, pax vestra ad vos reuertetur.} REMI. Quia scilicet aut erit quisque prædestinatus ad vitam & celeste verbum sequitur, quod audiri, aut si nullus audire voluerit, ipse predicatori sine fructu noi. erit, quia ad eum pax teuertitur quando ei a domino pro labore sui operis recompensatur.

C CH R Y. in Hom. Instruit ergo eos dominus q̄ non propter hoc expectent ab aliis præsalutari, quia docebant, sed antecedere salutatione alios honorando. Deinde monstrat q̄ non sola salutatio, sed benedictio per hoc quod dicit. {Si fuer. do. di. ve. super eam.} REM. Docuit ergo dñs discipulos suos offerre pacem in introitu domus, vt salutatione pacis eligeretur domus digna, vel hospes, ac si patenter diceret. Oibus offerte pacē, quia aut accipiendo dignos, aut nō accipiendo indignos se manifestabunt, quāvis. n. fama populi dignus electus sit hospes, tamen salutandus est, vt magis sua dignitate prædictatores vocentur, q̄ vltro se ingerere videantur. hic autem pax paucorum verborum ad totam explorationem dignē domus, vel hospitis potest referri. HILA. Salutant ergo apostoli domum cum pacis affectu, sed ita vt potius pax dicta sit, quam data. Porro autem pacē propriam quā viscerā miserationis sunt, non oportere in eam venire nisi sit digna, quā si digna reperta nō fuerit, sacramentum pacis celestis intra propriam apostolorū con scientiam est continendum. In eos autem qui celestis regni præcepta respuerit, egressu apostolorum & signo pulueris a pedibus excussi, eterna maledictio relinquatur. vnde sequitur. {Et quicquid non rece. vos, neque au. serm. ve. ex. fo. de. do. vel de ciuitate, excuti te puluerem de pedibus vestris.} Existenti enim in loco cuni loco videtur esse communio. Totum ergo quod est illius domus excusso puluere pedum relinquitur, nihilque sanitatis de insistentiū apostolorum vestigiis mutuatur. HIERO. Puluis etiam excutitur de pedibus in testimonium laboris sui, q̄ ingressi sint ciuitatē, & prædicatio apostolica ad illos vsque peruererit. Sive excutitur puluis, ut si tolerabilius erit terra Sodomorum, quā illi ciuitatis, quā non recipit euāgelium, nihil ab eis accipiant, nec ad vi cūm quidem necessaria qui euāgelium spreuerint. RABA. Vel aliter. Pedes discipulorum ipsum opus incessumque prædicatio nis signant. Puluis vero quo asperguntur, terrena leuitas est cogitationis, a qua etiam summi doctores immunes esse nequeunt, cū pro auditoribus solliciti salubribus curis incessanter intendunt, & quasi per itinera mundi, uno calcaneo terre puluerē legunt. Qui ergo spreuerint doctrinam docentium, sibi labores & pericula tēdiūmque sollicitudinum ad tellimonium sua damnationis infestant. Qui vero receperint verbum, afflictiones curasque dōctorū quas pro se tolerabunt in argumentum sibi vertunt humilitatis, & ne leuis culpa videatur esse apostolos non recipere, subdit.